

Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Názov predmetu	Prvouka					
Časový rozsah výučby						
Ročník	nultý	1.	2.	3.	4.	spolu
Štátny vzdelávací program	-	1	2	-	-	3
Školský vzdelávací program	-	1	-	-	-	1
Spolu:	-	2	2	-	-	4
Stupeň vzdelania	ISCED 1					
Forma štúdia	denná					
Dĺžka štúdia	štvorročná					
Vyučovací jazyk	slovenský					

Učebné osnovy – Prvouka

Vzdelávacie štandardy prvouky nepredstavujú iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávacie štandardy pozostávajú z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávacie štandardy prvouky ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia v prvouke. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

Keďže predmet je vytvorený z obsahov dvoch vzdelávacích oblastí – prírodovednej a spoločenskovednej, výkonový štandard je rozdelený do dvoch častí, ktoré korešpondujú s danými vzdelávacími oblasťami. Spoznávanie prírodného prostredia je viazané s iným typom poznávacích procesov v porovnaní so spoznávaním spoločenského prostredia, preto zostali vzdelávacie oblasti v tomto dokumente formálne oddelené. Vytvorením spoločného predmetu pre dve vzdelávacie oblasti

však naznačujeme možnosť vytvárať také tematické aktivity, v ktorých sa rozvíjajú vedomosti a spôsobilosti v oboch spomínaných vzdelávacích oblastiach.

1.Charakteristika vyučovacieho predmetu

Prvouka vytvára vedomostný, spôsobilostný a postojevý základ pre dva nadväzujúce predmety – prírodovedu a vlastivedu. Vo vlastivednej oblasti sa zameriava na poznávanie reálneho spoločenského priestoru prostredníctvom oboznamovania sa s fungovaním služieb, samosprávy a geografického opisu krajiny. V prírodovednej oblasti poznávaním organizmov, neživého prostredia a ich vzájomných vzťahov oboznamuje žiakov s reálnym prírodným priestorom prostredníctvom skúmania fungovania vybraných prírodných javov.

2. Výchovo-vzdelávacie ciele a obsah vzdelávania

Sú v súlade s cieľmi a obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet Prvouka, schváleného ako súčasť ŠVP pre prvý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0.

3.Rozsah vyučovania predmetu

1. ročník

Časová dotácia: ročne: 66 vyučovacích hodín
týždenne: 2 vyučovacie hodiny

Tematický celok:

Rastliny
14 hodín

Obsahový štandard:

- základné časti rastlín: koreň, stonka, list, kvet, plod
- byliny, kry, stromy
- životné prejavy rastlín – rast, vývin, rozmnožovanie

Výkonový štandard:

- rozpoznať základné časti rastlín,
- identifikovať základné časti rastlín (prhľava dvojdomá, púpava lekárska, rebríček obyčajný, kapsička pastierska, ruža šíповá, pagaštan konský),
- identifikovať päť podobností a päť odlišností v tvaroch, veľkosti, farbe základných častí rôznych rastlín,
- na základe vlastného pozorovania triediť rastliny na byliny, kry a stromy,
- deliť rastliny podľa tvaru listov na listnaté a ihličnaté,
- opísať funkcie jednotlivých častí rastlín (napríklad: koreňom rastlina čerpá z pôdy vodu a živiny),
- vysvetliť princíp opeľovania,
- že plod je časť rastliny, ktorá vzniká z kvetu,
- že plody obsahujú semená, z ktorých vyrastú nové rastliny.

Tematický celok:

Živočíchy
16 hodín

Obsahový štandard:

- životné prejavy živočíchov
- suchozemské a vodné živočíchy
- dravec, korisť
- končatiny

Výkonový štandard:

- uviesť tri spoločné a tri rozličné znaky, ktorými sa živočíchy a rastliny vzájomne podobajú,
- vysvetliť, ako sú živočíchy tvarom tela a spôsobom života prispôsobené prostrediu, v ktorom žijú (ako príklad použijeme: mačka domáca, dážďovka zemná, krt obyčajný, lastovička obyčajná, kapor obyčajný, voš detská),
- na príkladoch uviesť rozdiely medzi suchozemskými a vodnými živočíchmi,
- že živočíchy získavajú potravu rôznym spôsobom,
- vysvetliť vzťah dravec a korisť,
- vysvetliť význam maskovania živočíchov v prostredí,
- identifikovať časť tela, ktorá zabezpečuje živočíchom pohyb,
- triediť živočíchy podľa toho, čím a ako sa pohybujú a tieto informácie dať do súvislosti s tým, kde a ako živočíchy žijú.

Tematický celok:

Človek

12 hodín

Obsahový štandard:

- zmysly: zrak, sluch, hmat, čuch, chuť, poruchy zraku

Výkonový štandard:

- identifikovať päť základných zmyslov človeka a im prislúchajúce zmyslové orgány,
- vysvetliť význam zmyslových orgánov pre život človeka,
- vysvetliť zásady starostlivosti o zrak a sluch,
- vytvoriť závery o funkcii ušnice pri zachytávaní zvuku,
- že orgány hmatu sú rozmiestnené po celom tele v koži a sú zodpovedné za jej citlivosť.

Tematický celok:

Neživá príroda a skúmanie prírodných javov

12 hodín

Obsahový štandard:

- životné prejavy organizmov: pohyb, rast, príjem potravy, dýchanie,
- rozmnožovanie
- vodné zdroje (potok, rieka, jazero, more, podzemná voda), význam
- vody pre život
- svetelné zdroje, tieň, priesvitný, priehľadný, nepriesvitný materiál
- meranie času, presýpacie hodiny, kyvadlo

Výkonový štandard:

- vysvetliť rozdiel medzi živými a neživými súčasťami prírody,
- triediť na základe znakov, identifikovaných vlastným pozorovaním, prírodné objekty na živé, neživé a odumreté,
- vysvetliť, na čo všetko používa človek vodu a čo by sa stalo, ak by jej mal nedostatok,
- vysvetliť, aký význam má voda v pôde a ako sa to týka človeka,
- že voda sa vyskytuje v rôznych formách (niektoré vymenuje, napr. ľad, vodná para, sneh, dážď, námraza, rosa),
- vymenovať tri typy vodných zdrojov,
- na základe skúmania vytvoriť závery o priesvitnosti a priehľadnosti rôznych materiálov (prostredí),
- že hlavným zdrojom svetla je Slnko,
- vysvetliť, kedy sa vytvára a kedy sa nevytvára tieň, kedy sa vytvára dlhší tieň a kedy sa vytvára kratší tieň, kedy sa vytvára viac tieňov,
- vymenovať ďalšie zdroje svetla: plameň, blesk, žiarovka a iné elektrické zariadenia, ktoré vytvára človek,
- navrhnúť vlastný spôsob merania časového úseku,
- zostrojiť presýpacie hodiny,
- vysvetliť vzťah rýchlosti presypania presýpacích hodín a niektorých vlastností presýpanej látky na základe pozorovania presýpacích hodín,
- zostrojiť kyvadlo,
- vysvetliť vzťah rýchlosti kmitania kyvadla a niektorých vlastností kyvadla na základe pozorovania kyvadla.

Tematický celok:
Človek a spoločnosť
12 hodín

Obsahový štandard:

- moja trieda, škola, bezpečnosť v škole, v triede, orientácia v priestore
- kde, tu, tam, vpravo, vľavo, hore, dolu, vpredu, vzadu
- škola, školský dvor, objekty v okolí školy, adresa školy, adresa môjho bydliska
- dni v týždni, začiatok, koniec, predtým, včera, dnes, potom, zajtra
- umývanie rúk, čistota tela, návšteva a správanie sa u lekára, v lekárni
- funkcia členov rodiny, prejav úcty k rodičom, starým rodičom a jednotlivým členom rodiny

Výkonový štandard:

- orientovať sa v budove školy (trieda, jedáleň, WC a i.),
- definovať pravidlá bezpečnosti pri návšteve školy,
- pomenovať významné orientačné body v blízkosti školy (budovy a i),
- povedať zjednodušenú adresu školy a adresu svojho bydliska,
- rozlíšiť pojmy predtým, včera, dnes, potom a zajtra,
- identifikovať dni v týždni,
- čo škodí zdraviu,
- určiť členov rodiny vo vzťahu k sebe.

2. ročník

Časová dotácia: ročne: 66 vyučovacích hodín
týždenne: 2 vyučovacie hodiny

Tematický celok:

Rastliny
12 hodín

Obsahový štandard:

- rôznorodosť životných podmienok rastlín, prispôsobovanie sa prostrediu, životné prejavy rastlín
- význam rastlinných semien, rozširovanie semien, podmienky klíčenia semien: vzduch, voda, teplo
- rast rastliny, životné podmienky rastlín: svetlo, teplo, vzduch, voda, pôda

Výkonový štandard:

- uviesť päť príkladov rôznych prostredí a k nim príklady rastlín v nich žijúcich,
- vysvetliť na príkladoch, ako sa rastliny prispôbujú svojim tvarom a spôsobom života podmienkam, v ktorých žijú,
- vysvetliť, ako sú rastliny závislé od neživého prostredia,
- opísať tri životné prejavy rastlín,
- vysvetliť, kde a prečo je možné nájsť semená rastlín,
- zhodnotiť význam rastlinných semien pre život človeka,
- uviesť na príkladoch, že niektoré semená majú vyvinuté nástroje na to, aby sa dostali čo najďalej od materskej rastliny,
- vysvetliť, z ktorej časti semena rastlina klíči a čo sa deje so zvyškom semena po jej vyklíčení,
- navrhnúť postup, ako je možné zistiť podmienky klíčenia semien,
- vysvetliť, akým spôsobom a prostredníctvom ktorých častí získavajú rastliny z prostredia vodu, vzduch a svetlo,
- navrhnúť postup na overenie predpokladov týkajúcich sa podmienok rastu rastlín.

Tematický celok:

Živočíchy
14 hodín

Obsahový štandard:

- životné prejavy živočíchov a rastlín
- rast, vývin
- pestovanie úžitkových rastlín, zber divo rastúcich rastlín, lov divo žijúcich zvierat
- chov zvierat: kravy, ovce, sliepky, kone, včely
- spoločenský hmyz
- včelia rodina: matka, trúd, robotnica
- mravenisko

Výkonový štandard:

- porovnať spôsob života živočíchov a rastlín,
- zistiť, že životné prejavy živočíchov sú podobné životným prejavom rastlín, ich spôsob života je však iný,
- že živočíchy (aj človek) sa postupne menia – rastú, vyvíjajú sa, dospievajú, starnú,

- uviesť príklady mláďat rôznych druhov živočíchov, ktoré sa nemusia podobáť na dospelé jedince
- že dĺžka života živočíchov je rôzna,
- že človek získava potravu rôznym spôsobom,
- vysvetliť na príkladoch, aký úžitok človeku poskytuje chov živočíchov,
- vysvetliť význam tvorby živočíšneho spoločenstva,
- spoznať včelu medonosnú,
- opísať spôsob života včiel a mravcov.

Tematický celok:

Človek

11 hodín

Obsahový štandard:

- pohyb ako prejav života,
- kostra ľudského tela: lebka, chrčtica a stavce, rebrá, ramenná kosť, stehenná kosť, kĺb, zlomenina
- svaly ich význam a rozvoj, únava svalov, pohyby ovládané vôľou a pohyby realizované mimo vôľe človeka

Výkonový štandard:

- vysvetliť, aký význam má pre človeka pohyb,
- zistiť vlastným pozorovaním, že palec umožňuje realizovať najviac pohybov a úkonov, ktoré sú typické pre človeka,
- že pohyb zabezpečujú svaly, ktoré sú upnuté na kosť,
- pomenovať niektoré hlavné kosti ľudského tela a identifikovať ich na vlastnom tele
- vytvoriť jednoduchý náčrt kostry ľudského tela (sústredí sa na to, že kosti sa nachádzajú v celom tele a sú pospájané kĺbmi),
- že kosti rastú spolu s človekom až do dospelosti,
- že kosti sa môžu zlomiť; zlomená kosť sa späť zrastie,
- že človek pomocou svalov vykonáva rôznorodé pohyby,
- skúmaním zistiť, že niektoré pohyby v tele sú ovládané vôľou (chcením) a niektoré mimo vôľe človeka,
- vymenovať päť rôznych pohybov, ktoré zabezpečujú svaly,
- že svaly rastú, vyvíjajú sa a silnejú postupne s rastom a vývinom človeka,
- vysvetliť únavu svalov a význam pravidelného cvičenia pre vývin svalstva.

Tematický celok:

Neživá príroda a skúmanie prírodných javov

9 hodín

Obsahový štandard:

- zloženie pôdy, úrodnosť pôdy, znečistenie pôdy
- rozpúšťanie látok vo vode, zrýchľovanie rozpúšťania, filtrácia,
- odparovanie

Výkonový štandard:

- vysvetliť, čo obsahuje pôda a jednotlivé jej zložky zaradiť k živým, neživým alebo odumretým súčasťam,
- uviesť medzi živými súčasťami živočíchy, ktoré žijú v pôde a dýchajú vzduch prítomný v pôde,
- uviesť vodu a vzduch ako neživé súčasti prírody,

- že z pôdy sa do vody prítomnej v pôde uvoľňujú rôzne látky, ktoré potom rastliny prijímajú koreňmi a využívajú ich na svoj rast,
- zistiť vlastnosti rôznych typov pôd,
- vytvoriť zo skúmania závery o rôznych vlastnostiach pôd,
- skúmať rozpúšťanie látok vo vode,
- vytvoriť záver o tom, ktoré látky sa rozpúšťajú vo vode a ktoré nie,
- skúmaním zistiť, akým spôsobom je možné rozpúšťanie urýchliť,
- jednoducho vysvetliť, čo sa deje s látkou, ktorá sa vo vode rozpúšťa,
- navrhnúť postup, ako zistiť prítomnosť látky vo vode,
- opísať na základe pozorovania proces filtrácie,
- čo je odparovanie,
- vysvetliť, čo sa pri odparovaní deje s vodou a s látkou, ktorá bola vo vode rozpustená.

Tematický celok:

Človek a spoločnosť

20 hodín

Obsahový štandard:

- cesta do školy, priechod pre chodcov, semafor
- kalendár – rok, mesiac, týždeň, deň, dátum, sviatky, rodina,
- narodeniny
- jeseň (september, október, november), zima (december, január, február), jar (marec, apríl, máj), leto (jún, júl, august)
- Vianoce, Nový rok, vznik Slovenskej republiky, Veľká noc, Pamiatka zosnulých
- Slovensko – štátna vlajka, štátny znak
- prvky krajiny (polia, lúky, lesy, rieky, jazerá, vrchy, rovina, domy a cesty)
- cestovanie, práca, škola, dovolenka, druhy dopravy (auto, autobus, vlak, lietadlo, loď)
- spoznávanie krajiny, pamätihodnosti
- povolania ľudí (lekár, učiteľ, vedec, strojník, pekár, mäsiar, obchodník a i.)
- zásady bezpečnosti, slnečné žiarenie, oheň, elektrický prúd a iné nebezpečné predmety
- postup pri volaní hasičov (150), záchranej zdravotnej služby (155), polície (158), tiesňovej linky (112)

Výkonový štandard:

- opísať cestu do školy,
- ovládať základné pravidlá bezpečnosti na ceste,
- určiť aktuálny rok,
- zaradiť mesiace v roku podľa ročných období od začiatku roka,
- určiť význam sviatkov (narodeniny, sviatky na Slovensku),
- že jeho obec je súčasťou Slovenska,
- rozpoznať štátne symboly (štátnu vlajku a štátny znak SR),
- odlíšiť jednotlivé prvky krajiny,
- opísať krajinu v okolí školy/bydliska (podľa obrázkov) počas roka,
- uviesť dôvody, prečo ľudia cestujú,
- odlíšiť druhy dopravy,
- porozprávať o javoch v krajine, ktoré sú pri cestovaní zaujímavé (atrakcie, pamiatky, príroda a i.),
- odlíšiť vybrané profesie a ich náplň,
- opísať úlohu hasičov, policajtov a záchranej zdravotnej služby,
- zvládnuť postup, ako privolať pomoc,
- určiť čas celých hodín na klasických a digitálnych hodinách

Použité prierezové témy:

- Enviromentálna výchova
- Ochrana života a zdravia

